

УДК 343.157.3.

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.77.2.38>

РОЗДУМИ ЩОДО КОНСТИТУЦІЙНОСТІ ЧАСТИНИ ПЕРШОЇ СТАТТІ 459 КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Костюченко О.Ю.

кандидат юридичних наук, доцент,

завідуюча кафедрою кримінального процесу та криміналістики

Навчально-наукового інституту права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

<https://orcid.org/0000-0002-2243-1173>

1966ikos@gmail.com

Костюченко О.Ю. Роздуми щодо конституційності частини першої статті 459 Кримінального процесуального кодексу України.

В даній публікації у зв'язку з розглядом на даний час Конституційним Судом України провадження щодо конституційності частини першої статті 459 КПК України наведена позиція авторки з цього питання. Комплексний аналіз правового регулювання повноважень слідчих суддів із судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні дає можливість зробити висновок, що здійснюючи ці повноваження, слідчий суддя виконує конституційне повноваження суду, а всі його ухвали є рішеннями суду. Слідчий суддя діє від імені суду як суддя – носій судової влади. Реалізація слідчим суддею повноважень із судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні є складовим елементом реалізації функції правосуддя. Відповідаючи на поставлене питання: «чи забороняє частина перша статті 459 КПК безпосередньо або ж у посутньому зв'язку з іншими приписами Кодексу перегляд ухвал слідчих суддів за нововиявленими обставинами?», слід зазначити, що прямої заборони на перегляд ухвал слідчих суддів за нововиявленими обставинами частина перша статті 459 КПК не містить. Проте відсутня пряма вказівка на право оскарження та перегляду. Фактично судова практика щодо неможливості оскарження та перегляду ухвал слідчих суддів за нововиявленими обставинами пішла шляхом застосування наслідкового формально-юридичного розуміння змісту використаних у главі 34 КПК «Провадження за нововиявленими або виключними обставинами» термінів у посутньому зв'язку з іншими приписами КПК, що говорить про порушення принципу правової визначеності у правовому регулюванні цього питання, що призводить до неоднозначного розуміння та правозастосування цих норм. Такий підхід у судовій практиці не дає можливості своєчасно виправити помилку слідчого судді шляхом перегляду його ухвали. Фактично незаконне та несправедливе рішення слідчого судді набирає законної сили та повинно бути виконане. Така ситуація є неприпустимою, оскільки виправлення помилкового рішення слідчого судді у формі ухвали повинно мати місце та бути максимально наближеним у часі до моменту його перегляду та виправлення судової помилки. Позбавлення права на доступ до суду у вигляді перегляду ухвали слідчого судді за нововиявленими обставинами слід вважати недомірним по відношенню до поставленої мети, що свідчить про невідповідність частини першої статті 459 КПК частині 1 статті 8 Конституції України в частині принципу правової визначеності як складової принципу верховенства права. А оскільки в такий непропорційний спосіб було обмежено право на доступ до суду, то ця норма з тих же причин суперечить частині другій статті 55 Конституції України. Можливість перегляду за нововиявленими обставинами ухвал слідчих суддів повністю відповідає принципам верховенства права та основним засадам судочинства, визначеним Конституцією України.

Ключові слова: нововиявлені обставини, ухвала слідчого судді, судове рішення, суддя, суд, слідчий суддя, право на справедливий судовий розгляд.

Kostiuchenko O. Reflections on the constitution of part one of article 459 of the criminal procedure code of Ukraine.

In this publication, in connection with the consideration by the Constitutional Court of Ukraine of proceedings on the constitutionality of part one of Article 459 of the CPC of Ukraine, the author's position on this issue is given. A comprehensive analysis of the legal regulation of the powers of investigating judges in judicial control over the observance of the rights, freedoms and interests of persons in criminal proceedings makes it possible to conclude that by exercising these powers, the investigating magistrate exercises the constitutional powers of the court, and all his rulings are court decisions. The investigating magistrate acts on behalf of the court as a judge – the bearer of judicial power. The exercise by the investigating judge of the powers of judicial control over the observance of the rights, freedoms and interests of persons in criminal proceedings is an integral element of the implementation of the justice function. Answering the question: “whether part one of Article 459 of CPC directly or in connection with other provisions of the Code prohibits reviewing rulings of investigating judges under newly discovered circumstances”, it should be noted that part one of Article 459 of CPC does not contain a direct ban on reviewing rulings of investigating judges under newly discovered circumstances. However, there is no direct indication of the right of appeal and review. In fact, an illegal and unfair decision of the investigating magistrate enters into legal force and must be enforced. Such a situation is unacceptable, since the correction of an erroneous decision of the investigating magistrate in the form of a ruling should take place and be as close as possible in time to its review and correction of the judicial error. Deprivation of the right of access to court in the form of reviewing the ruling of the investigating magistrate under newly discovered circumstances should be considered immeasurable in relation to the goal, which indicates the inconsistency of part one of Article 459 of CPC with part 1 of Article 8 of the Constitution of Ukraine in terms of the principle of legal certainty as a component of the rule of law. And since the right of access to court was restricted in such a disproportionate way, this norm for the same reasons contradicts part two of Article 55 of the Constitution of Ukraine. The possibility of reviewing the rulings of investigating judges under newly discovered circumstances will fully comply with the principle of the rule of law and the basic principles of justice defined by the Constitution of Ukraine.

Key words: newly discovered circumstances, ruling of the investigating magistrate, court decision, judge, court, investigating magistrate, right to a fair trial.

Постановка проблеми. Актуальність проблематики дослідження викликана розглядом на даний час Конституційним Судом України провадження за конституційною скаргою особи П. [1] щодо конституційності частини першої статті 459 Кримінального процесуального кодексу України (далі за текстом КПК). З даного предмету автором статті був складений науковий висновок [2], який використовується в даній публікації щодо відповіді на наступні питання: 1) Чи забороняє частина перша статті 459 КПК безпосередньо або ж у посутньому зв'язку з іншими приписами Кодексу перегляд ухвал слідчих суддів за нововиявленими обставинами? 2) Чи відповідатиме принципів верховенства права та основним засадам судочинства, визначеним Конституцією України, можливість перегляду за нововиявленими обставинами ухвал слідчих суддів?

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Можливість перегляду ухвал слідчого судді за нововиявленими обставинами розглядали у своїх крайніх публікаціях: Аркуша Л.І., Торбас О.О., Волошина В.К., Завтур В.А., Стоянов М.М.

Метою статті є відповіді на наступні питання: 1) Чи забороняє частина перша статті 459 КПК безпосередньо або ж у посутньому зв'язку з іншими приписами Кодексу перегляд ухвал слідчих суддів за нововиявленими обставинами? 2) Чи відповідатиме принципів верховенства права та основним засадам судочинства, визначеним Конституцією України, можливість перегляду за нововиявленими обставинами ухвал слідчих суддів?

Викладення основного матеріалу дослідження. Для відповіді на поставлені проблемні питання необхідно провести аналіз відповідного правового регулювання з предмету дослідження. Так, частина перша статті 8 Конституції України проголошує, що в Україні визнається і діє принцип верховенства права; частина перша статті 24 Конституції України зазначає, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом; частина друга статті 55 Конституції України визначає, що кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. [3].

Європейська Комісія «За демократію через право» (Венеційська Комісія) на 86-му пленарному засіданні 25-26 березня 2011 року у Доповіді «Верховенство права» вказала, що основними критеріями

ми розуміння верховенства права, зокрема, є: доступність закону (закон має бути зрозумілим, чітким та передбачуваним), питання юридичних прав мають бути вирішені нормами права, а не на основі дискреції; рівність перед законом, влада має здійснювати у правомірний, справедливий та розумний спосіб; елементами верховенства права є: законність, включаючи прозорий, підзвітний та демократичний процес введення в дію приписів права; юридична визначеність; заборона свавілля; рівність перед законом. [4]

Слід наголосити, що за змістом статті 2 КПК завданнями кримінального провадження як у цілому, так і кожного його етапу (стадії) є в першу чергу захист особи, в другу – суспільства та в третю держави від кримінальних правопорушень, крім того, невід'ємною складовою є і охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Вбачається, що застосування належної правової процедури щодо кожного учасника кримінального процесу передбачає максимальне використання всіх існуючих процесуальних інститутів для забезпечення захисту їх прав, свобод та законних інтересів на всіх етапах (стадіях) кримінального провадження. Проте механізм застосування певних процесуальних інститутів не завжди є повністю однозначним для розуміння суб'єктами правозастосування, що свідчить про недотримання законодавцем принципу правової визначеності, що вкрай негативно впливає на виконання завдань кримінального провадження та практику правозастосування. У контексті статті 8 Конституції України юридична визначеність забезпечує адаптацію суб'єкта правозастосування до нормативних умов правової дійсності та його впевненість у своєму правовому становищі, а також захист від свавільного втручання з боку держави у сферу його прав. Конституційний Суд України зазначає, що юридичну визначеність необхідно розуміти через такі її складові: чіткість, зрозумілість, однозначність норм права; право особи у своїх діях розраховувати на розумну та передбачувану стабільність існуючого законодавства та можливість передбачати наслідки застосування норм права (легітимні очікування). Юридична визначеність передбачає, що законодавець повинен прагнути чіткості та зрозумілості у викладенні норм права. Кожна особа залежно від обставин повинна мати можливість орієнтуватися в тому, яка саме норма права застосовується у певному випадку, та мати чітке розуміння щодо настання конкретних юридичних наслідків у відповідних правовідносинах з огляду на розумну та передбачувану стабільність норм права (абзаци четвертий – шостий підпункту 3.2 пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України (Велика палата) від 23 січня 2020 року № 1-р/2020 [5]).

Поставлені на вирішення питання та аналіз змісту конституційної скарги особи П. свідчать про існування проблеми правової визначеності у розумінні та застосуванні процесуального інституту нововиявлених обставин щодо можливості перегляду ухвали слідчого судді, тобто правозастосуванні частини першої статті 459 КПК. Так, *ухвалою слідчого судді Октябрського районного суду м. Полтави від 23 листопада 2021 року у справі 554/5236/21 було відмовлено у задоволенні заяви потерпілої П. про перегляд ухвали слідчого судді за нововиявленими обставинами [6].* Проблемне питання полягало в наступному: *потерпілою було подано скаргу на бездіяльність прокурора, пов'язану із неприйняттям рішення в порядку статті 308 КПК. Прокурор повідомив слідчому судді про закриття кримінального провадження дізнавачем. Це стало підставою для відмови у задоволенні скарги, оскільки досудове розслідування завершено. Проте, на наступний день після постановлення ухвали прокурор своїм рішенням скасував постанову дізнавача про закриття кримінального провадження. Це, на думку потерпілої, є підставою для перегляду первісної ухвали слідчого судді за нововиявленими обставинами. Слідчий суддя в ухвалі зазначив, що відповідно до КПК перегляду за нововиявленими обставинами підлягають лише рішення «суду», в той час як «слідчий суддя» не є «судом», а отже і перегляду його рішення не підлягають. Полтавським апеляційним судом від 26.01.2022 року рішення залишено без змін з тих самих мотивів. Така ухвала не підлягає касаційному оскарженню і є остаточною [1].*

Слід погодитися з позицією процесуалістів, що дійсно, норми Глави 26 КПК України не регламентують такі випадки. У частині 7 статті 304 КПК вказується, що повернення скарги не позбавляє права повторного звернення до слідчого судді, суду в порядку, передбаченому КПК. Натомість, якщо слідчий суддя прийняв рішення про відмову у задоволенні скарги, особа не може звернутися згодом із тотожною скаргою. Втім, це свідчить лише про недосконалість положень Глави 26 КПК, що відкриває

можливість для зловживань з боку дізнавача, слідчого, прокурора і не може бути підставою для підміни засобів юридичного захисту. [7] Проте не можна погодитися з думкою тих же авторів, що надання законодавцем права подавати заяви на перегляд ухвал слідчих суддів за нововиявленими обставинами не відповідатиме принципу верховенства права та основним засадам судочинства, визначеним Конституцією України. [7]

З цього приводу слід здійснити аналіз правових норм щодо змісту відповідних термінів, так у Конституції України у Розділі VIII «Правосуддя» йде мова про *суди та суддів*. Крім того визначено тільки *функцію правосуддя*, яку в Україні здійснюють виключно *суди* (стаття 124) та *судді* (частина 1 статті 127 та частина 1 статті 129).

Слід звернути увагу, що термін «слідчий суддя» не використовується у Конституції України, крім того в Основному Законі України у Розділі VIII «Правосуддя» прямо нічого не зазначено щодо повноваження із судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні. У відповідних статтях Розділу II Конституції України «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина», які стосуються обмеження свобод осіб у кримінальному провадженні також не використовується термін «слідчий суддя», а таке право надане тільки *суду*, який повинен вирішити ці питання лише *вмотивованим рішенням суду*. Відповідно можна зробити висновок, що здійснення повноважень із судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні належить тільки *суду*, який повинен прийняти з цього приводу *мотивоване рішення*.

Зокрема, звернемо увагу на терміни у статтях 29-31 Конституції України: Стаття 29. Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за *вмотивованим рішенням суду* і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом. У разі нагальної необхідності запобігти злочині чи його припинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена *судом*. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено *вмотивованого рішення суду про тримання під вартою*... Кожен затриманий має право у будь-який час *оскаржити в суді своє затримання*... Стаття 30. Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за *вмотивованим рішенням суду*... Стаття 31. Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише *судом* у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочині чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо. [3]

Аналіз вищенаведених статей 29-31 Конституції України дає право зробити однозначний висновок, що законодавець використовує тільки терміни «суд», «*рішення суду*», відповідно *обмежити конституційні права та свободи особи має право тільки суд своїм вмотивованим рішенням*.

Відповідно терміни «слідчий суддя» та «*ухвала слідчого судді*» використовуються тільки у Законі України «Про судоустрій та статус суддів» та КПК. Про слідчих суддів та здійснення ними повноважень із судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні законодавець говорить у частині 8 статті 21 Закону України «Про судоустрій та статус суддів», зокрема, що *слідчий суддя* не звільняється від виконання обов'язків *судді першої інстанції*, проте здійснення ним повноважень із судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні враховується при розподілі судових справ та має пріоритетне значення. У частині 9 статті 29 цього Закону визначено, що Голова апеляційного суду здійснює повноваження *слідчого судді* та призначає з числа суддів апеляційного суду суддів (суддю) для здійснення таких повноважень у випадках, визначених процесуальним законом. [8]

Зміст терміну «слідчий суддя» визначений законодавцем у пункті 18 частини 1 статті 3 КПК - *суддя суду першої інстанції*, до повноважень якого належить здійснення у порядку, передбаченому цим Кодексом, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, та у випадку, передбаченому статтею 247 цього Кодексу – *голова чи за його визначенням інший суддя відповідного апеляційного суду*. *Слідчий суддя (слідчі судді)* у суді першої інстанції обирається зборами суддів зі складу суддів цього суду. [9]

Фактично комплексний аналіз правового регулювання здійснення повноважень *слідчими суддями із судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні* дає можливість зробити висновок, що *здійснюючи ці повноваження слідчий суддя виконує конституційне повноваження суду, а всі його ухвали є рішеннями суду. Слідчий суддя діє від імені суду як суддя – носій судової влади. Реалізація слідчим суддею повноважень із судового контролю за дотриманням*

прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні є складовим елементом реалізації функції правосуддя.

Згідно положень частини 1 статті 110 КПК процесуальними рішеннями є всі рішення органів досудового розслідування, прокурора, *слідчого судді, суду*. У частині 2 статті 110 КПК вже конкретизується форма судових рішень, що *судове рішення приймається у формі ухвали*, постанови або вироку, які мають відповідати вимогам, передбаченим статтями 369, 371-374 цього Кодексу.

Слід визнати, що поняття «рішення суду» та «судове рішення» у кримінальному провадженні є тотожними за своїм змістовним наповненням.

Найважливішою метою судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні є захист прав людини, який можливий лише за існування законного, обгрунтованого, мотивованого, справедливого процесуального рішення слідчого судді – *ухвали слідчого судді*. Саме для досягнення цієї мети повинні бути реалізовані процесуальні гарантії, зокрема, право на справедливий розгляд слідчим суддею питань, які належать до предмету судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, складовою якого слід вважати і право на оскарження та перегляд ухвали слідчого судді. У реалізацію конституційних приписів частини другої статті 55 Конституції України згідно частини 1 статті 24 КПК кожному гарантується право на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності суду, слідчого судді, прокурора, слідчого в порядку, передбаченому цим Кодексом.

Провадження за нововиявленими або виключними обставинами, передбачене Главою 34 КПК за своєю правовою природою є екстраординарною стадією кримінального провадження. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами є важливою гарантією захисту прав і свобод людини, зокрема, у сфері кримінального судочинства. Перегляд судових рішень, які набрали законної сили, є додатковим засобом забезпечення законності рішення суду і є резервним механізмом захисту прав та законних інтересів осіб і забезпечення справедливого та ефективного здійснення правосуддя.

Слід звернути увагу, що у главі 34 КПК «Провадження за нововиявленими або виключними обставинами» законодавець використовує терміни: «кримінальне провадження», «суд», «судове рішення», «вирок», «ухвала», «учасники судового провадження», проте не використовує термін «судове провадження». Зміст терміну «судове провадження» визначений у пункті 24 статті 3 КПК – кримінальне провадження у суді першої інстанції, яке включає підготовче судове провадження, судовий розгляд і ухвалення та проголошення судового рішення, провадження з перегляду судових рішень в апеляційному, касаційному порядку, а також за нововиявленими або виключними обставинами.

Підставами для здійснення кримінального провадження за нововиявленими обставинами згідно статті 459 КПК є: 1. Набрання судовим рішенням законної сили (об'єкт перегляду); 2. Наявність однієї чи декількох нововиявлених обставин (предмет перегляду), зокрема: 3) скасування судового рішення, яке стало підставою для ухвалення вироку чи постановлення ухвали, що належить переглянути; 4) інші обставини, які не були відомі суду на час судового розгляду при ухваленні судового рішення і які самі по собі або разом із раніше виявленими обставинами доводять неправильність вироку чи ухвали, що належить переглянути. Крім того, слід звернути увагу на зміст частини 1 статті 463 КПК, що заява про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами подається до суду тієї інстанції, який першим допустив помилку внаслідок незнання про існування таких обставин. Також слід звернути увагу на зміст пунктів 4 та 5 статті 462 КПК, що у заяві про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами зазначаються: обставини, що могли вплинути на судове рішення, але не були відомі та не могли бути відомі суду та особі, яка звертається із заявою, під час судового розгляду; обгрунтування з посиланням на обставини, що підтверджують наявність нововиявлених обставин, та зміст вимог особи, яка подає заяву, до суду.

Висновки. Відповідаючи на поставлене питання: «чи забороняє частина перша статті 459 КПК безпосередньо або ж у посутньому зв'язку з іншими приписами Кодексу перегляд ухвал слідчих судів за нововиявленими обставинами?», слід зазначити, що прямої заборони на перегляд ухвал слідчих судів за нововиявленими обставинами частина перша статті 459 КПК не містить. Проте відсутня і пряма вказівка на право оскарження та перегляду. Фактично судова практика щодо неможливості оскарження та перегляду ухвал слідчих судів за нововиявленими обставинами пішла шляхом застосування наслідкового формально-юридичного розуміння змісту використаних у главі 34 КПК «Провадження за нововиявленими або виключними обставинами» термінів у посутньому зв'язку з іншими приписами КПК, що говорить про порушення принципу правової визначеності у правовому регулюванні цього питання, що призводить до неоднозначного розуміння та правозастосування цих

норм. Такий підхід у судовій практиці не дає можливості своєчасно виправити помилку слідчого судді в його ухвалі шляхом її перегляду. Фактично незаконне та несправедливе рішення слідчого судді набирає законної сили та повинно бути виконане. Така ситуація є неприпустимою, оскільки виправлення помилкового рішення слідчого судді у формі ухвали повинно мати місце та бути максимально наближеним у часі до моменту його перегляду та виправлення судової помилки. Позбавлення права на доступ до суду у вигляді перегляду ухвали слідчого судді за нововиявленими обставинами слід вважати недомірним по відношенню до поставленої мети, що свідчить про невідповідність частини першої статті 459 КПК частині 1 статті 8 Конституції України в частині принципу правової визначеності як складової принципу верховенства права. А оскільки в такий непропорційний спосіб було обмежено право на доступ до суду, то ця норма з тих же причин суперечить частині другій статті 55 Конституції України. Можливість перегляду за нововиявленими обставинами ухвал слідчих суддів повністю відповідатиме принципів верховенства права та основним засадам судочинства, визначеним Конституцією України.

Список використаних джерел:

1. Конституційна скарга П. 18/75 від 12.04.2022 року.
2. Науковий висновок завідуючої кафедри кримінального процесу та криміналістики ННП КНУ імені Тараса Шевченка №042/825 від 10.05.2023 р.
3. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 03.05.2023).
4. Доповідь «Верховенство права», схвалена Венеціанською Комісією на 86-му пленарному засіданні. Венеція, 25–26 березня 2011 р. Доповідь № 512/2009. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/CDL_AD_2011_003_rev_2011_04_04.pdf (дата звернення 08.05.2023).
5. Рішення Конституційного Суду України (Велика палата) у справі за конституційним поданням 49 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень розділу I, пункту 2 розділу III „Прикінцеві положення“ Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення“ від 2 березня 2015 року № 213–VIII від 23 січня 2020 року № 1-р/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-20#Text> (дата звернення 08.05.2023).
6. Ухвала слідчого судді Ожтєбрьського районного суду м. Полтави від 23 листопада 2021 року, судова справа № 554/5236/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101285309/>
7. Аркуша Л.І., Торбас О.О., Волошина В.К., Завтур В.А., Стоянов М.М. Щодо можливості перегляду ухвал слідчого судді за нововиявленими обставинами. Юридичний науковий електронний журнал. № 2/2023. С. 453–456.
8. Закон України «Про судоустрій та статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення 03.05.2023).
9. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 03.05.2023).